

KOVide roll kriisis haavatavate sotsiaalsete gruppide valmisoleku tagamisel

Merilyn Viin

15.03.2024

Kriiside ilmnemisel lähtutakse sageli mõjust infrastruktuurile ja füüsilisele keskkonnale ning alles seejärel mõjust elanikele ja ühiskonnale. Paraku on kriisid oma olemuselt ühiskondlikud sündmused, millel on otsene mõju inimestele ja kogukondadele.

Inimeste tervise ja heaolu kaitsmine on rahvusvahelise katastroofiriski üks peamisi eesmärke (ÜRO, 2015), mistõttu peaks abivajajate leidmine ja abistamine, teenuste kättesaadavus ja laiemalt sotsiaalkaitse olema valdkonnana kriisihalduse lahutamatuks osaks.

Kohalik omavalitsus - kui peamine vastutaja elanike heaolu ja turvalisuse eest kriiside ajal.

- Rahvusvaheliste strateegiate ja arvamuste kohaselt nähakse kohalikke omavalitsusi peamiste partneritena, kes peaksid olema kriisiohjamisel esimesteks reageerijateks ja lahendajateks, sest neil lasub **institutsionaalne ja poliitiline vastutus kodanike kaitsmisel**;
- Kehtib ka subsidiaarsuse põhimõte - **kriise tuleks lahendada tekkimise asukohale võimalikult lähedal**, üksikisikule ja kogukonnale esimene kontaktpunkt on KOV;
- Kohalikul tasandil eeldatakse üldiselt omavalitsustelt ja kohalikelt (sotsiaalhoolekande) **asutustelt teavet haavatavate isikute ja riskirühmade kohta**, et neile osutada esmast kriisiabi, kuid selleks puuduvad riiklikud suunised haavatavuse tuvastamiseks ja abi osutamiseks.

Väljakutsed sotsiaalkaitse planeerimisel ja osutamisel kriisihalduses ? (1)

- Seadustes on **siiani kirjeldamata, kuidas planeeritakse sotsiaalkaitse teenuseid** kriisidele eelneval perioodil ja kuidas korraldatakse hädaolukordade ja kriiside ajal sotsiaalteenuste ja sotsiaalabi osutamist;
- **Sotsiaalkaitse madal kaasatus** kriiside planeerimisfaasi, kriisikomisjoni töösse ja hädaolukorra lahendamise plaanide koostamisse ning see võiks olla oluliselt suurem;
- **Kompetentsi ja inimressursi puudus.** Kriiside ajal on sotsiaaltöötajad need, kes panustavad kriisiülesannete lahendamisse ja pakuvad abivajajatele abi (COVID-19, Ukraina põgenikekriis jne), kuid puuduvad vastavad koolitused/õppekavad, et sotsiaaltöötajaid valmistada ohuolukordadeks ette. Ulatuslike kriiside ajal suureneb märgatavalt töökoormus ja töötingimused on pingelised.

Väljakutsed sotsiaalkaitse planeerimisel ja osutamisel kriisihalduses ? (2)

- Sotsiaalkaitse teenuste jätkamiseks ja osutamisel kriisi ajal **on oluline omandada ülevaade potentsiaalsetest abivajajatest**, sealhulgas nii inimestest, kes on juba varasemalt sotsiaaltöötajate teenusekasutajad, kui ka nendest, kes on haavatavasse olukorda sattunud kriisi käigus.
- Teenuste jätkamiseks tuleb **kriisi ajal planeerida vastavaid ressursse**, ent selleks tänane seadusandlus omavalitsust ei kohusta;
- **Puuduvad kohustuslikud alused**, et kohalikud omavalitsused mõtleksid ja kaardistaksid kriiside eel võimalikke haavatavaid sihtrühmasid;
- Kohalikel omavalitsustel puudub tegelik ülevaade haldusterritooriumil elavatest võimalikest abivajajatest, **sest elanike registriandmete kvaliteet on madal ja ei ühti tegelikkusega**;

Info puudumine mõjutab otsustustasandit ning ka ressursside planeerimist, sest kui puudub info, siis puudub ka teadmine tegeliku abivajaduse suurusest.

Arutelu:

- Kuidas tuleks kriisihalduse vaates planeerida sotsiaalkaitse korraldamist KOV tasandil ja riiklikul tasandil?
- Kuidas saada ülevaadet võimalikest abivajajatest ja riskirühma kuuluvatest inimest (abivajate hulk + kuidas toimuks abivajaduse prioriseering)?

Aitäh!